

Jan Gontarczyk

Problemy mieszkalnictwa w krajach muzułmańskich

Ochrona Zabytków 39/3 (154), 230

1986

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PROBLEMY MIESZKALNICTWA W KRAJACH MUZUŁMAŃSKICH

Fundacja Aga Khan z siedzibą w Genewie, patronująca twórczości architektonicznej i urbanistycznej w świecie muzułmańskim, organizuje w odstępach dwuletnich konkurs na najlepsze realizacje z dziedziny architektury i budowy miast muzułmańskich. Periodyczne pokonkursowe publikacje dają przegląd prac o wysokim poziomie, bardzo ciekawych tak pod względem technicznym, estetycznym, jak i pod względem wycucia tradycji kulturowych narodów, dla których dzieła te są realizowane.

Rokrocznie Fundacja Aga Khan w współpracy z Massachusetts Institute of Technology organizuje monotematyczne seminaria informacyjno-szkoleniowe. Miejscem tych konferencji jest MIT w Bostonie. Niezależnie od centralnych organizowane są seminaria regionalne, zajmujące się specyfiką poszczególnych regionów świata muzułmańskiego.

Oto tematyka kilku seminariów z lat ostatnich:

kwiecień 1978 r.

Ku architekturze w duchu Islamu...

Aiglemon, Francja
wrzesień 1978 r.

Konserwacja zabytków – utrzymanie ciągłości kultury.

Istanbul, Turcja
marzec 1979 r.

Mieszkanie – jego idea i forma.

Djakarta, Indonezja
październik 1979 r.

Architektura jako symbol samo-określenia.

Fez, Maroko
maj 1980 r.

Place zgrupowań publicznych w Islamie.

Amman, Jordania
sierpień 1982 r.

Integrowanie zabytkowych dzielnic do nowoczesnej tkanki miejskiej.

Cambridge, Mass., USA
sierpień 1983 r.

Kontynuacja i postęp – strategia projektowania rozwoju urbanistycznego wielkich aglomeracji.

Cambridge, Mass., USA

Seminarium, które odbyło się w dniach 23–27 lipca 1984 r. w MIT, poświęcone było sprawie mieszkalnictwa (według naszej nomenklatury „osiedlowego” („Technology, Design and Logistics for large housing projects” – Projektowanie, technologia i organizacja wielkich inwestycji budownictwa mieszkaniowego).

W czasie tego seminarium wygłoszono następujące referaty:

Charles Correa, *Walka o humanizację projektów wielkiego budownictwa mieszkaniowego;*

dr Moh. A. Al Shakh, Saudi Arabia, *Dzielnica dyplomatyczna Riadu i towarzyszące budownictwo mieszkaniowe;*
Tey Kong Saon, *Eksperymentalne projekty prywatnych zespołów mieszkaniowych (Setepah Jaya) w Kuala Lumpur;*
Roy Rewal, *Azjatyckie projekty wiosek New Delhi, Indie;*

Johan i Peter Moensted, *Projekty zespołów sąsiedzkich Sadiyya, Baghdad, Irak;*

Ismail Serogeldin, Egipt, *Prezentacja problemów zakwaterowania pielgrzymek do Mekki;*

Yasneen, Indie, *Konwencjonalny system konstrukcyjny przy projektowaniu wielkich inwestycji mieszkaniowych;*

John Habraken, *Prefabrykacja, produkcja przemysłowa i jej zastosowanie;*
Omer Percinel, *Techniczne i ekonomiczne korzyści przy realizacji inwestycji systemem przemysłowym;*

Szamiir Abdulac, Ech Cheliff – *rekonstrukcja miasta Al Asnam, Algieria;*
Tunney Lee, *Doświadczenia chińskie przy stosowaniu różnych technologii: od prefabrykacji do chalupnictwa;*

Ya Xin Zlin, *Uprzemysłowane masowe budownictwo mieszkaniowe w Chinach;*
Suha, Ozhan, Turcja, *Mieszkalnictwo dla grup społecznych o ograniczonych dochodach;*

Bernard Venthey, Bank Światowy, *Magnam hongou – projekt Bamako, Mali;*
Theodore Priiftis, *Mobilizacja środków komunalnych dla programu spółdzielczego;*

Aminul Hag Khan, *Schematy osiedlowe bidonville Dhaka, Bangladesz.*

W toku obrad seminarium wyłoniło cztery grupy robocze o następującej tematyce:

1. Projektowanie wielkich osiedli mieszkaniowych o bardziej humanistycznym obliczu.
2. Technologie mieszkalnictwa przyszłości.
3. Poszukiwanie rozwiązań dla taniego budownictwa mieszkaniowego.
4. Problemy strategiczne inwestycji: organizacja, zarządzanie, technologia.

W trzeciej grupie roboczej omawiane były zagadnienia związane z tanim budownictwem mieszkaniowym. Uczestnicy seminarium z Algierii poruszyli problem rewaloryzacji zespołu staromiejskiego Algeru-Kasby. Na prośbę delegacji algierskiej zabrałem na ten temat głos, jako szef ekipy UNESCO działającej na tym terenie w latach 1978–1983 i współautor projektu rewaloryzacji zespołu Kasby. Zapoznałem zebranych z najistotniejszymi problemami występującymi przy tym zespole i z ogólnymi zasadami zaproponowanej rewaloryzacji.

Architekturę mieszkaniową świata muzułmańskiego charakteryzują liczne elementy wspólne dla wszystkich krajów, wynikające z obyczaju, religii, klimatu. Wymiana doświadczeń z realizacji tej architektury posłużyła zdefiniowaniu problemów uniwersalnych dla całego świata muzułmańskiego oraz umożliwiła porównanie rozwiązań stosowanych w poszczególnych krajach. Olbrzymie potrzeby w zakresie mieszkalnictwa i wielka rozpiętość w możliwościach ekonomicznych konsumentów stawiają problemy technologiczne, organizacyjne i ekonomiczne budow-

nictwa mieszkaniowego na bardzo późnym miejscu. Zestawienia często szokujące – biedy-budownictwa Bangladesz czy enklawy Lesotho w Afryce Płd. z budownictwem Singapuru lub części rezydencjonalnej dzielnicy dyplomatycznej Riadu – stanowiły dla uczestników seminarium temat do głębokich przemyśleń, przekraczających często problem mieszkalnictwa.

Tematem jednego z seminariów organizowanych przez MIT, University Harvard i Fundację Aga Khan był problem ratowania spuścizny kulturalnej. Problem rewaloryzacji historycznych zespołów mieszkaniowych czeka na seminarium. Istnieją w tej kwestii spore doświadczenia, chociaż brak kompleksowych realizacji.

Fez, Tunis, Alger były tematami kompleksowych studiów urbanistyczno-architektonicznych w ramach współpracy UNESCO z rządami poszczególnych krajów. Ratowanie starego Kairu, unikatowej w swym wyrazie architektonicznym stolicy Jemenu Płn., Sany, są także przedmiotem troski UNESCO i rządów krajowych.

Związane z zagadnieniem rewaloryzacji problemy technologiczno-konserwatorskie, urbanistyczne, a nade wszystko socjologiczne, ekonomiczne, prawne – oczekują modelowych rozwiązań teoretycznych i realizacji. W architekturze historycznej tkwi wiele elementów tradycji mogących być inspiracją dla rozwiązań współczesnej architektury mieszkaniowej. Jej aspekty kulturowe, trudno wymierne w kryteriach ekonomicznych, stanowią dodatkową ich treść, ważną dla utrwalenia tożsamości państw-narodów, których historia najnowsza jest stosunkowo krótka.

Organizatorzy seminarium – MIT, Harvard University, Fundacja Aga Khan, dokładają starań, aby jego uczestnikom zapewnić najlepsze warunki pracy. Obrady odbywają się w budynku małego teatru należącego do MIT, projektowanego przez architekta Sarinena. Większość uczestników zakwaterowana jest w domach studenckich, gdzie warunki mieszkaniowe są dobre, a koszt noclegów stosunkowo niski. Zbliżeniu uczestników seminarium między sobą służą spotkania popołudniowe po obradach – *social hours*. Temu samemu celowi służy oficjalne przyjęcie w Harvard Faculty Club.

Uczestnikami seminarium są architekci, urbaneści, planiści, szefowie biur, pracownicy nauki uczelni z krajów muzułmańskich, a także z krajów realizujących inwestycje w krajach Islamu, wreszcie osoby prywatne zainteresowane problematyką seminarium lub współpracujące z którymś z organizatorów seminarium.

Jan Gontarczyk